

نگاهی به سریال «دیوار به دیوار» که این شب ها از آی فیلم پخش می شود

دیوار به دیوار زندگی

مهرآوه مسعودی

گفتن از عالم همسایگی تا امروز دستمایه بسیاری از آثار ادبی و نمایشی بوده است. قصه خانه‌های دور ساز و زندگی چند خانوار کنار یکدیگر را شنیده‌ایم و در شکل مدرن ترش روابط همسایگی و آپارتمان نشینی را هم بارها دیده‌ایم. «دیوار به دیوار»، سریال سامان مقدم نیز در همین حال و هواست اما ویژگی بدیعیش این است که پا را فراتر از همسایگی می‌گذارد و چند غریبه را به سبب منطقی که در فیلمنامه گنجانده شده، زیر یک سقف گرد هم می‌آورد. منطق تعریف شده در فیلمنامه این است؛ چند خانواده گرفتار بدعهدی سازبفروشی به نام مشیری می‌شوند که به آن‌ها وعده ساخت و تحویل یک واحد آپارتمان را داده است اما در زمان موعود دستشان را در پوست گردو می‌گذارد. در هنگامه شکایت و اعتراض مال باختگان، و کیل متهم به چند خانواده که جایی برای ماندن ندارند، پیشنهاد می‌دهد برای مدتی در خانه ویلایی متعلق به مشیری، روزگار بگذرانند تا تکلیفشان روشن شود. تفاوت فرهنگی میان این خانواده‌ها که هر کدام متعلق به طبقه‌ای از اجتماع هستند، کنار آمدنشان با یکدیگر را دشوار می‌کند و می‌شود بهانه‌ای برای طنز پر دازی و روایت حوادث مختلف که در هر قسمت اتفاق می‌افتد.

شمس‌العماره‌ای دیگر

این ترکیب را می‌توان در سریال دیگر سامان مقدم یعنی مجموعه «شمس‌العماره» نیز مشاهده کرد. هر چند آن مجموعه مضمون کاملاً متمایزی با «دیوار به دیوار» دارد اما در آن نیز چند وصله ناجور در کنار همدیگر در عمارتی زندگی می‌کنند و تفاوت‌های بارز آنان لحظات کمدی را به وجود می‌آورد. در «دیوار به دیوار» افزون بر این، هر خانواده قصه‌ای برای گفتن دارد و در هر قسمت ماجرای برایش رقم می‌خورد که بهترین قسمت‌های آن، مربوط به خانواده خلیل زاده است که گوهر خیراندیش و حسن زارعی ایفاگر نقش مادر و پدر آن هستند. خانواده‌ای که مخاطب انگار می‌کند آنان را از نزدیک می‌شناسد. افرادی از طبقه متوسط جامعه که به سبب جایگاه متزلزلشان در این طبقه، هر آن است که به دلیل مشکلات مالی به جایگاه پایین تری سقوط کنند، اما با چنگ و دندان پاسدار موقعیت کنونی خود هستند و برای حفظ حیاتشان در طبقه مذکور دست و پا می‌زنند. زارعی به‌خوبی نقش پدری را بازی می‌کند که ذر سادگی، خجالت و صداقتش برای جامعه امروز بالاست و از همین رو بارها سرش کلاه می‌رود. گویی او پس از سال‌ها خاک صحنه خوردن، حضور در پشت‌صحنه کارهای عروسکی و همچنین هنرنمایی در مقابل دوربین، امروز در میانسالی و با «دیوار به دیوار» به مخاطبان معرفی می‌شود و توانایی‌هایش بیشتر به چشم می‌آید.

تکرار یک تیپ

بازیگران «دیوار به دیوار» مثل قطعات جورچین کنار همدیگر قرار گرفته و ترکیب خوبی را به وجود آورده‌اند، اما در میانشان کسانی هستند که برای ایفای نقششان احتمالاً نخستین انتخاب من و شما نیز بوده‌اند. ویشکا آسایش یکی از همین هنرپیشه‌هاست که هر چند موفق ظاهر شده اما به سبب سابقه حضورش در چنین نقش‌هایی، کلیشه‌ای‌ترین گزینه برای بازی در نقش خاور به نظر می‌رسد. آسایش چون ده‌ها بازیگر دیگری که به سبب موفقیت در یک نقش به تکرار آن دچار می‌شوند در ورطه چنین تیپ‌های نمایشی مانده است و در این سریال هم تصویر زن قدرتمند، سانتی‌مانتال، بداخلاق و دیرجوش را همان‌گونه که پیش‌تر دیده‌ایم به نمایش می‌گذارد. در این که بازی و کلام او خنده به لب مخاطب می‌آورد شکی نیست اما این الگوی کلیشه‌ای دیگر آن جذابیت و تازگی اولیه را ندارد و چنانچه بعدها و در سری دوم همین مجموعه هم دیدیم، نتوانست ارتباط چندانی با مخاطب برقرار کند. دیگر بازیگران هم کم و بیش چنین شرایطی را دارند اما همان‌طور که اشاره شد، در کلیت اثر و در کنار یکدیگر است که جمع خوبی را می‌سازند.

به هر رو، سریال «دیوار به دیوار» در کارنامه تلویزیونی مقدم در اوج قرار دارد؛ اثری که اغلب لحظاتش سرگرم‌کننده است و در لابه‌لای این سرگرمی، گاه حرف‌هایی هم برای گفتن دارد و آن را به زبان طنز بیان می‌کند. در این مجموعه به‌خوبی جامعه در ابعاد کوچک در یک خانه به تصویر درمی‌آید؛ تصویری باورپذیر که هر کس می‌تواند خود و اطرافیانش را دست‌کم شبیه برخی از شخصیت‌های قصه ببیند و ماجراهای ریز و درشتی را که برای آنان اتفاق می‌افتد در عین اغراقی که گاه لازم می‌آید، ملموس بیابد و گمان کند که شاید برای او نیز اتفاق بیفتد. مجموعه این عوامل باعث می‌شود پخش «دیوار به دیوار» از آی فیلم و دوباره دیدنش خالی از لطف نباشد.

آقای دهقان، اطلاع دارید که سریال «اصحاب کهف» از شبکه آی فیلم ۲ در حال پخش است؟

نمی‌دانستم که در حال حاضر از آی فیلم ۲ در حال بازپخش است، اما می‌دانم که از شبکه‌های مختلف چندین بار به نمایش درآمده است.

جذابیت‌های نقش «ماکسیمیلیان» که در این سریال ایفا کردید، برای خودتان چه بود؟

متفاوت بودن این شخصیت نسبت به کارهای دیگر برایم جذابیت زیادی داشت. داستان این سریال برگرفته از یک قصه قرآنی است و همین موضوع بر جذابیت کار می‌افزود. در این سریال به یاران خداوند و یکتاپرستان از دید قرآن پرداخته شده و این موضوع مهمی است. شخصیتی که من بازی کردم از دل قرآن برآمده بود و این موضوع برایم اهمیت زیادی داشت. فضای سریال فضای متفاوتی بود. قصه جذابی داشت و مسلم بود که مورد توجه قرار خواهد گرفت. «اصحاب کهف» اولین سریالی بود که در تلویزیون به موضوعی قرآنی می‌پرداخت و به همین دلیل جذابیت خاصی داشت.

به نظر خودتان سریال چطور از آب درآمد؟

عالی بود، خیلی خوب و بدون نقص. البته شاید اگر بخواهید باتوجه به امکانات الان این سریال راقضاوت کنید به نظرتان مشکلاتی داشته باشد اما باید توجه داشته باشید که این سریال سال‌ها پیش ساخته شده است و آن زمان مانند الان امکانات و تکنولوژی‌های پیشرفته وجود نداشت. به نظر من این سریال باتوجه به امکاناتی که در زمان ساختش وجود داشت، بی‌نقص ساخته شده است.

قبل از پخش، فکر می‌کردید این سریال مورد توجه قرار بگیرد و مخاطبان زیادی را جذب کند؟

صادقانه بگویم، وقتی این سریال را بازی می‌کردیم، تصور نمی‌کردیم که این قدر گل کند و مخاطب داشته باشد. خود من فکر نمی‌کردم سریال تا این حد بیننده داشته باشد. به‌ویژه فکر نمی‌کردم تا این اندازه مورد توجه مسلمانان جهان قرار بگیرد. تصور من این بود که این سریال نهایتاً به مرزهای ایران محدود می‌شود و بینندگان بین‌المللی نخواهد داشت، اما شرایط به گونه دیگری رقم خورد و سریال بسیار مورد توجه قرار گرفت.

به نظر شما دلایل موفقیت این سریال چه بود؟

مهم‌ترین چیزی که باعث ماندگاری این سریال شد قصه قرآنی‌اش بود. قصه از دل قرآن برآمده بود و برای مسلمانان جذابیت داشت. داستانی بود که همه با آن آشنایی داشتند و با آن احساس نزدیکی می‌کردند. موضوع مهم این است که تا قبل از ساخت «اصحاب کهف» درباره این موضوع سریالی ساخته نشده بود. مثلاً ما چندین سریال درباره حضرت یوسف داریم، اما درباره اصحاب کهف این‌طور نیست.

موضوع مهم دیگر، جذابیت‌های بصری این سریال بود. این جذابیت‌ها بموقع و به‌اندازه اعمال شده بود و باعث جذب بیش از پیش بیننده می‌شد. به‌طور کلی، آقای سلحشور اولین کسی بودند که شهامت به خرج دادند و در تلویزیون اقدام به ساخت چنین سریالی کردند. ساختن این سریال یک ریسک بزرگ بود، چرا که امکان داشت مورد استقبال قرار نگیرد و چه‌بسا انتقادهایی نیز به آن وارد شود. اما کار خوب از آب درآمد و موفق به جذب بینندگان شد.

همان‌طور که می‌دانید بینندگان آی فیلم ۲ تاجیکستانی‌ها و افغانستانی‌های فارسی‌زبان هستند، باتوجه به این موضوع به نظرتان «اصحاب کهف» گزینه مناسبی برای پخش از این شبکه هست؟

شک نکنید که «اصحاب کهف» می‌تواند گزینه مناسبی برای پخش از شبکه‌های مختلف باشد. تا زمانی که این سریال بیننده دارد، می‌توان آن را برای مخاطبان مختلف به نمایش درآورد. در همین ارتباط می‌خواهم خاطره‌ای را برایتان بگویم که فکر می‌کنم شنیدنش خالی از لطف نیست. زمانی که این سریال برای اولین بار از تلویزیون پخش می‌شد، یک فرد تاجیکستانی در تهران مرا پیدا کرد و با من در دفترم قرار گذاشت و با همدیگر صحبت کردیم. در آن زمان تازه تاجیکستان از شوروی سابق استقلال یافته بود و مردم این کشور زیاد با دین اسلام آشنایی نداشتند. این داستان این‌قدر در این کشور فراگیر شده بود که وی می‌گفت ما شش دوست هستیم که سریال اصحاب کهف را دیده‌ایم و هر کدام از ما خودمان را جای اصحاب کهف گذاشته‌ایم و با آن نام یکدیگر را صدا می‌زنیم. او می‌گفت هر کدام از دوستان اسمی را انتخاب کرده‌اند و یکدیگر را با اسامی شخصیت‌های سریال می‌نامیم.

می‌خواهم بگویم که سریال تا این اندازه توانسته است با مردم ارتباط برقرار کند که افراد خودشان را به جای شخصیت‌های اصلی آن می‌گذارند و با آن‌ها همذات‌پنداری می‌کنند.

بازی در سریال‌های تاریخی چه سختی‌هایی دارد؟

بازی کردن در سریال‌های تاریخی مشکلات خاص خودش را دارد. لوکیشن‌های این سریال‌ها مقتضیات ویژه‌ای دارد، لباس‌هایی که بازیگر باید بپوشد خاص است و گریم این کارها معمولاً سنگین است. تمامی این موارد باعث می‌شود که بازی کردن نقش‌های تاریخی سخت و طاقت‌فرسا باشد. اما وقتی نتیجه کار خوب می‌شود و مردم با آن ارتباط برقرار می‌کنند، خستگی از تن عوامل خارج می‌شود.

این سریال چه جایگاهی در کارنامه حرفه‌ای شما دارد؟

«اصحاب کهف» اولین سریالی بود که من در آن حضور داشتم و با این اثر کارم را در تلویزیون شروع کردم. بنابراین، این سریال جایگاه خاصی در کارنامه هنری و ذهنم دارد. از سوی دیگر، مردم این سریال را دوست داشتند و هنوز هم مرا با نام ماکسیمیلیان می‌شناسند. این در حالی است که در سریال‌های مختلفی حضور داشته‌ام، اما انگار این کار برای مردم جایگاه خاصی دارد. همه این مسائل باعث می‌شود که این سریال را دوست داشته باشم.

جعفر دهقان، بازیگر سریال «اصحاب کهف»

به بهانه پخش از آی فیلم ۲:

بازی در آثار تاریخی سخت و طاقت فرسات

شهر بانو جمعه پور

گفت و گو

جعفر دهقان که بازی در مجموعه‌های ماندگاری مانند «مختارنامه»، «یوسف پیامبر» و «اصحاب کهف» را در کارنامه خود دارد، از سختی‌های نقش‌آفرینی در سریال‌های تاریخی می‌گوید. از این که این سریال‌ها لوکیشن‌های خاصی دارند و لباس‌هایی که بازیگران باید بپوشند مقتضیات ویژه‌ای دارد و گریم‌ها معمولاً سنگین است. او اما در همین ارتباط یادآوری می‌کند که وقتی نتیجه کار خوب می‌شود، خستگی از تن عوامل درمی‌آید. به بهانه پخش سریال «اصحاب کهف» از شبکه آی فیلم ۲ با این بازیگر هم‌صحبت شدیم که در ادامه می‌خوانید.